

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року / Верховна Рада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
5. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 року / Верховна Рада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

Касяненко Євгенія Валеріївна,

старший викладач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАНДАРТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Контроль за діяльністю демократичних інституцій у світі отримує досить складну і суперечливу оцінку. Існує думка, що діяльність виборних представницьких органів, муніципальних органів не підлягає контролю, особливо з боку державних інституцій. Проте, міжнародно-правові акти у сфері місцевого самоврядування зосереджуються на захисті прав і свобод людини, інтересів громади.

Специфікою громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування є те, що основний суб'єкт його проведення (територіальна громада), одночасно, є і суб'єктом формування таких органів. Делегуючи муніципальним органам свої представницькі повноваження, територіальна громада отримує беззаперечні права і можливості здійснювати контроль за їх реалізацією.

Міжнародне співтовариство, через діяльність таких міжнародних організацій як ООН, Рада Європи, Європейський Союз приділяє особливу увагу практиці участі громадян у прийнятті управлінських рішень на різному рівні. Розвиток теорії та практики взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства неодноразово відображено в міжнародних документах.

Основа роботи міжнародних організацій у цьому напрямку складає залучення громадян у процес прийняття рішень, через семінари та пілотні проекти для органів місцевої влади та неурядових організацій, створення більш активного партнерства громадськості з органами влади у впровадженні змін в своїй місцевості [1, с. 5]. В основу забезпечення громадської участі у прийнятті управлінських рішень покладено ідею про необхідність активізації системи державних інституцій у напрямку залучення ними громадян. Ефективно реалізувати таку ідею можливо в державах з усталеними демократичними традиціями, але для держав перехідного типу цього часто недостатньо. Окрім стимулювання органів публічної влади актуальним є посилення власне ініціативи громадськості, яка є зацікавленою у обмеженні державного свавілля.

Якщо ефективна інституційна організація місцевого самоврядування це, в першу чергу, сфера відання центрального рівня державного управління, який є відповідальним за створення для цього належних правових умов, то ефективність механізмів взаємодії між владою та населенням на муніципальному рівні прямо залежить як від правових основ, так і від обраних на місцях способів реалізації наданих законом можливостей [2, с. 1]. Саме в статуті територіальної громади такі форми взаємодії мають знаходити відображення. На практиці, в Україні спостерігається ігнорування органами місцевого самоврядування необхідності залучення громадян до управління муніципальними справами, формалізм та імітація такого процесу.

Процес осмислення і вироблення оптимальної моделі взаємовідносин муніципальних органів і держави має тривалу історію, а загальні засади таких відносин об'єктивно отримали закріплення на міжнародно-правовому рівні. Принципи організації державного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування безпосередньо відображені в системі міжнародних стандартів у сфері місцевого самоврядування.

Міжнародні стандарти у сфері місцевого самоврядування передбачають загальні вимоги щодо організації контролю за цим демократичним інститутом. Ці стандарти закріплені, зокрема, в таких документах, як: Статут Ради Європи від 1949 р.; Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 1980 р.; Європейська хартія про місцеве самоврядування від 1985 р.; Всесвітня Декларація місцевого самоврядування від 1985 р.; Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому

і регіональному рівні від 1992 р.; Європейська хартія міст від 1992 р. та Європейська декларація прав міст від 1992 р.; Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів від 2008 р.; Утрехтська декларація про добре місцеве та регіональне врядування в неспокійний час: проблеми змін від 2009 р. та інші.

Міжнародні стандарти контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування деталізовано у рекомендаціях Ради Європи: Рекомендація Res (81) 19 Комітету міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні державних органів» від 1981 р.; Рекомендації Res (2001) 19 Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті» від 2001 р.; Рекомендація № (2002)2 Комітету міністрів Ради Європи «Про доступ до офіційних документів» від 2002 р. та ін.

Головним міжнародно-правовим актом що містить стандарти у сфері місцевого самоврядування і контролю та нагляду за такими органами є Європейська хартія місцевого самоврядування. В ст. 8 Хартії закріплено основні засади проведення державного (адміністративного) контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та визначено, що він може здійснюватися виключно з дотриманням процедури та у випадках, передбачених законом. Його метою має бути забезпечення дотримання закону та конституційних принципів. Однак вищі інстанції можуть здійснювати нагляд за належністю виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування [3]. Декларування зазначених обмежень посилено забезпеченням права органів місцевого самоврядування на правовий захист вільного здійснення своїх повноважень.

В преамбулі Європейської хартії місцевого самоврядування закріплено що право громадян на участь в управлінні державними справами є одним з демократичних принципів, що найефективніше може здійснюватися саме на місцевому рівні [3]. Але міжнародний документ не закріпив жодних вимог щодо організації громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Поступовий розвиток демократичних тенденцій діяльності місцевого самоврядування в Європі демонстрував потребу у виправленні вказаного недоліку, тому 16 листопада 2009 р. Радою Європи було прийнято Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади з метою забезпечити кожному доступ до участі у справах місцевого органу влади.

У ст. 1 Додаткового протоколу передбачено право кожного вживати заходів для визначення або впливу на здійснення повноважень та обов'язків місцевих органів влади. Законодавство має передбачати засоби, що сприяють здійсненню цього права. До заходів зі здійснення права участі у справах місцевого органу влади віднесено, зокрема, забезпечення створення процедур залучення людей через консультаційні процеси, місцеві референдуми, звернення, механізми і процедури розгляду скарг і пропозицій, сприяння використанню інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку та здійснення права участі [4]. Відповідно до принципів Хартії було проведено низку муніципальних реформ щодо вдосконалення адміністративно-територіального устрою в багатьох європейських країнах (Франції, ФРН, Бельгії, Данії, Польщі тощо) [5, с. 13].

Отже, в державах, які приєдналися до Хартії має бути забезпечено і законодавчо обмежений державний, і демократичний громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Правова регламентація контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в різних країнах не є однаковою, уніфікованою. Загальні принципи державного і громадського контролю застосовуються державами з урахуванням власних традицій та організаційних форм муніципального управління.

Бібліографічні посилання:

1. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: посіб. К. : Ленвіт, 2012 . 64 с.
2. Біла книга громадської участі у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: проект «Громадянин і держава: розвиток партнерства для ефективного врядування в Україні» URL: http://parlament.org.ua/upload/docs/White_paper_UKR_ed.pdf
3. Європейська хартія місцевого самоврядування: Міжнародний документ від 15 жовтня 1985 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 24, № 39. Ст. 1418. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036/print
4. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади : Міжнародний документ від 16 листопада 2009 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 33 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946
5. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування / М. О. Петришина, О. О. Петришин. Х. : Право, 2016. 44 с.